

საქართველოს ევროკავშირთან ინტეგრაციის ეკონომიკური პროცესები და საქმსპორტო პოტენციალის ამაღლების პერსპექტივები

მელიქიძე მარიამ

თსუ-ის დოქტორანტი

საქართველო, ევროკავშირთან ასოცირების შეთანხმებით ნაკისრი ვალდებულებების გათვალისწინებით, მიისწრაფვის ევროპის ერთიან ოჯახში ადგილის დამკვიდრებისაკენ. ის, 1991 წლიდან, ხასიათდება სერიოზული სტრუქტურული გარდაქმნებით წარმოების ყველა დარგში, რაც განპირობებულია საბჭოურ ეკონომიკაზე უარის თქმითა და საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლით.

ასოცირების შესახებ შეთანხმება გულისხმობს ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის (DCFTA) ამოქმედებას, რაც სრულიად ახალ შესაძლებლობებს ქმნის ქართული კომპანიებისათვის, რათა თავი დაიმკვიდრონ ევროკავშირის ბაზარზე. ასევე, შეთანხმება გულისხმობს ქართული კომპანიების ხელშეწყობას ექსპორტის დივერსიფიკაციის თვალსაზრისით, როგორც გეოგრაფიულ, ისე სასაქონლო ნიშნით.

საჭიროა ევროკავშირის ნეგრი სახელმწიფოების ბაზრების იდენტიფიცირება, ასევე, ინტერნაციონალიზაციის პროცესის, დივერსიფიკაციის ანალიზი ასოცირების შეთანხმების კონტექსტით.

არსებული შეთანხმება გვაძლევს შესაძლებლობას გავხედოთ მოდერნიზებული ქვეყანა, განვხორციელოთ რეფორმები, განვითარდეთ და ვისარგებლოთ იმ პრივილეგიებით, რაც ევროკავშირთან თანამშრომლობას მოაქვს. დროთა განმავლობაში, საქართველო, ასოცირების შესახებ შეთანხმების შესაბამისად განხორციელებული რეფორმების საფუძველზე ეკონომიკური, პოლიტიკური და სოციალური განვითარების კუთხით ევროპულ ქვეყნად ჩამოყალიბდება.

საქართველო-ევროკავშირის სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობების შეფასებისთვის მნიშვნელოვანია ვიცოდეთ საქართველო-ევროკავშირის შორის თანამშრომლობით მიღწეული შედეგები, რის შემდეგაც გამოვავლენთ ძირითად ტენდენციებს, შევასახებთ თანამშრომლობის შედეგებს და დავსახავთ სამომავლო გეგმებს.

უნდა აღინიშნოს, რომ საერთაშორისო ვაჭრობის განვითარების თეორიები სხვადასხვაა და მათი პრობლემური საკითხების ფართო სპექტრს ასახავს, რომელთა სრულმასშტაბიანი გამოკვლევა ძალიან რთულია. მოცემულ საკითხზე მუშაობისას გამოიკვეთა საკითხები, როგორიცაა: უცხოური ეკონომიკური ოპერაციების ეფექტიანი შეფასება, საერთაშორისო ვაჭრობის განვითარების თანამედროვე ტენდენციები და საქმსპორტო პოტენციალის განსაზღვრა გლობალიზაციის პირობებში.

საკვანძო სიტყვები: ასოცირების შესახებ შეთანხმება, ინტერნაციონალიზაცია, საქმსპორტო პოტენციალის ამაღლების გზები, მიღწეული შედეგები.

საქართველომ მიზნად დაისახა ევროკავშირში განევიანება. წლების განმავლობაში გატარებული მსოფლიო ეკონომიკურმა რეფორმებმა შედეგად მოგვიტანა საქართველოს დაახლოება ევროპულ ღირებულებებთან. სტატისტიკურ მონაცემებზე დაყრდნობით, ბოლო წლების განმავლობაში საქართველომ გარკვეულ პროგრესს მიაღწია ახალი საქმსპორტო ბაზრების ათვისებაში.

„საქართველოსა და ევროკავშირის შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმება მოიცავს კომპონენტს, რომელსაც ეწოდება DCFTA- Deep and Comprehensive Free Trade Area და ითვალისწინებს ევროკავშირთან დაახლოების მნიშვნელოვან კონკრეტულ მექანიზმებს. ამ შეთანხმების მე-4 თავი, რომელიც მოიცავს ვაჭრობას და ვაჭრობასთან დაკავშირებულ საკითხებს საქართველოს ეკონომიკური განვითარებისთვის უმნიშვნელოვანესი ნაწილია.

მსოფლიოს 500 ყველაზე მომგებიანი და მსხვილი კომპანიიდან 161 სათავო ოფისი ევროპის კავშირში მდებარეობს. კავშირში შექმნილია ერთიანი ბაზარი და უზრუნველყოფილია ადამიანების, კაპიტალის, მომსახურების და საქონლის თავისუფალი გადაადგილება. ქვეყნებს შორის გადაადგილება უფიზოა. მათ შორის არანეგრი ქვეყნებისთვისაც (ნორვეგია, შვეიცარია, ისლანდია, ლიხტენშტეინი, მოლდოვა).

ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცე ხელს შეუწყობს საქართველოს ეკონომიკის ზრდას. იგი არ აწესებს რაიმე შეზღუდვებს. კომპანიებს ექნებათ შესაძლებლობა ნაკლებ ფასად აწარმოონ იმპორტ-ექსპორტი. გარდა ამისა, შეთანხმება ხელს შეუწყობს ახალი საწარმოებისა და საქმსპორტო პროდუქციის გაჩენას. ამ შემთხვევაში ქართველი მომხმარებლები უსაფრთხო, უვნებელ და ნაკლებად გენმოდიფიცირებულ პროდუქტებს მიიღებენ.

სავაჭრო ბარიერები და ევროკავშირის ბაზარზე პოზიციონირების პერსპექტივები

ევროპულ ბაზრებზე ინტეგრაციისა და საქართველოში წარმოებული პროდუქტის კონკურენტუნარიანობის ამაღლებისათვის მთავრობამ უნდა იზრუნოს ვაჭრობაში ჯერ კიდევ არსებული ტექნიკური ბარიერების შემცირებაზე, რაც საქართველოს კანონმდებლობას ევროპულ ნორმებთან დაახლოებს. ეს გამოიწვევს ხარისხის ეროვნული ინსტიტუტების ინტეგრაციას საერთაშორისო და ევროპულ სისტემებში.

საქართველოს მთავრობამ უნდა უზრუნველყოს საქართველოს მიერ „საქართველოსა და ევროკავშირის შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმების“ ფარგლებში აღებული ვალდებულებების თანმიმდევრული შესრულება, მათ შორის, მეტროლოგიის, სტანდარტიზაციის, აკრედიტაციის, შესაბამისობის შეფასების, ტექნიკური რეგულირებისა და ბაზარზე ზედამხედველობის ეროვნული სისტემების ევროპულთან შესაბამისობაში მოყვანა.

საქართველოს მთავრობამ აქტიურად უნდა ითანამშრომლოს რეგიონის ქვეყნებსა და არსებულ სავაჭრო პარტნიორებთან ქართველი მენარმეების მეზობელი ქვეყნების ბაზარზე შესვლასთან დაკავშირებული პრობლემების გადასაჭრელად. ამ მიზნით შექმნილია ექსპორტიორთა ცენტრი, რომელიც მოიძიებს ინფორმაციას საერთაშორისო ვაჭრობაში ექსპორტზე ორიენტირებული ქართველი მენარმეების პრობლემების შესახებ.

ჩაკეტილი ბაზარი აკნინებს კონკურენტულ გარემოს და არ აძლევს ეროვნულ წარმოებას სწრაფი განვითარების სტიმულს. თანამედროვე ეტაპზე განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ეკონომიკურ-სტატისტიკური კუთხით მიმდინარე პროცესების გაანალიზება და რეალური ტენდენციების გამოვლენა. საგარეო ვაჭრობის შესახებ დროული და ხარისხიანი სტატისტიკური ანალიზი აუცილებელი პირობაა წარმოების, მოხმარების, დასაქმების, შემოსავლებისა და ზოგადად კეთილდღეობის მრავალმხრივი ანალიზისთვის, როგორც ქვეყნის, ისე გლობალურ დონეზე.

საგარეო ვაჭრობა, როგორც საგარეო ეკონომიკური ურთიერთობების სწრაფად მზარდი სექტორი, ყოველთვის არის სახელისუფლებო ორგანოების მხრიდან განსაკუთრებული ინტერესის ობიექტი. ჩემი პრაქტიკული ინტერესი კი იწვევს მოცემული სფეროს მეცნიერული შესწავლის, არსებული ტენდენციების გამოვლენის, უპირატესობებისა და ნაკლოვანებების აღმოჩენის, მათი გაუმჯობესების გზების ძიების, მეცნიერულად დასაბუთებული დასკვნების გამოტანისა და მდგომარეობის გამაუმჯობესებელი პრაგმატული ღონისძიებების შემუშავების აუცილებლობას.

საქართველოს საექსპორტო პოტენციალის კვლევა ევროკავშირის ბაზარზე

იმისათვის, რომ კომპანიამ ბაზარზე დაიმკვიდროს ჯეროვანი, საჭიროა საქონლის მყიდველთა მოძიება, რის საშუალებასაც ეფექტიანი ღონისძიებების განხორციელება იძლევა. მომხმარებელზე ორიენტირება, მათი სურვილების, შეხედულებების, საქონლის მიმართ დამოკიდებულების შესწავლის საფუძველზეა შესაძლებელი. გამომდინარე ზემოხსენებულისა, ვფიქრობ, რომ ქვეყნის საგარეო ეკონომიკური ურთიერთობები დაფუძნებული უნდა იყოს სწორი მიზნების მიღწევაზე, რაც ქვეყნის ექსპორტის განვითარების ხელშემწყობი იქნება.

საქართველოსა და ევროკავშირის შორის სატარიფო ლიბერალიზაცია ბევრ პროდუქტზე მოქმედებს. ჩვენ დიდი ხანია ვსარგებლობთ პრეფერენციურების სისტემით (GSP), რაც ნულოვან საბაჟო ტარიფებს გულისხმობს პროდუქციის ვრცელი ჩამონათვლისას.

საბაზრო ეკონომიკის პირობებში ამოსავალი წერტილია მოსახლეობის ცალკეული ჯგუფების მოთხოვნათა დაფიქსირება და მუშაობის წარმართვა მათი დაკმაყოფილებისათვის. სისტემურად უნდა ტარდებოდეს მომხმარებელთა ანკეტური გამოკითხვები, შედეგების განზოგადება, მოსახლეობის ტიპოლოგია და ბაზრის ცალკეული სეგმენტის მოცულობის განსაზღვრა. ანკეტური გამოკითხვის შედეგად მიღებული ინფორმაციის ხარისხი და ოპერატიულობა, მნიშვნელოვნად განსაზღვრავს ბაზარზე ფირმის წარმატებასა და წარუმატებლობას.

საქართველოში არსებული მდგომარეობა და ევროპის მცირე ქვეყნების გამოცდილება გვკარნახობს, რომ ქვეყნის ეკონომიკის განვითარების სტრატეგიულ ამოცანად აღიარებულ უნდა იქნეს წარმოებული პროდუქციის კონკურენტუნარიანობის ამაღლება საინოვაციო საქმიანობის პრინციპული გაუმჯობესებით.

საკმაოდ დიდი მნიშვნელობა აქვს იმას, რომ კონკურენტის კანონმდებლობა არ ქმნიდეს ხელოვნურ ბარიერებს კომპანიების ზრდისა და განვითარებისათვის. ქვეყანაში კონკურენტული გარემოს შესაქმნელად ხელი უნდა შეეწყოს სასამართლოს შემდგომ გაძლიერებას კონკურენტისთან დაკავშირებული დავის სამართლიანად გადაწყვეტისა და შესაბამის საკითხებზე მოსამართლეთა ცოდნის გაღრმავების მიზნით.

ევროკავშირი საქართველოს მნიშვნელოვან ფინანსურ დახმარებას უწევს (მათ შორის საერთაშორისო საალუტო ფონდთან ერთად) მაკროეკონომიკური სესხებისა და საბიუჯეტო გრანტების სახით.

ევროპის საინვესტიციო ბანკის ინვესტიციებისა და სესხების საერთო მოცულობამ 473 მლნ ევრო შეადგინა. EBRD საქართველოში ძალზე დიდი მოცულობის ინვესტიციებს ახორციელებს. ამჟამად გამოყოფილია 1.8 მლრდ ევრო 157 პროექტის დასაფინანსებლად. მათი მთლიანი ღირებულება 5.1 მლრდ ევროს შეადგენს. ზემოხსენებული რესურსების ყველაზე დიდი წილი ენერგეტიკისა და საფინანსო სექტორზე მოდის.

ჩვენ ვალდებული ვართ, დავიცვათ ევროკავშირის კანონმდებლობაში განერილი პრინციპები და მეთოდები. ევროკავშირისა და საქართველოს საკანონმდებლო ბაზების ურთიერთდაახლოების პროცესში უნდა განისაზღვროს ეკონომიკისა და ბიზნესის პრიორიტეტული სექტორები. ეს მოხდება მენარმეებსა და ექსპორტიორებთან კონსულტაციების გზით.

ევროპულ ბაზრებზე ქართული პროდუქციის პოზიციის დამკვიდრება პირდაპირ კავშირშია ის მიმართ წაყენებული სანიტარული და ფიტო-სანიტარული მოთხოვნების დაკმაყოფილებასთან.

ევროპული ინტეგრაციის წარმატებული განხორციელება პირდაპირ უკავშირდება საზოგადოების განწყობებს, მათ დამოკიდებულებებს. შესაბამისად, ამ მხრივ, ეფექტურ საინფორმაციო პოლიტიკას გადაამწყვეტი მნიშვნელობა ენიჭება. აუცილებელია დაინერგოს სამრეწველო პროდუქციის შესაბამისობის განსაზღვრის ევროპული მოდელები, რაც უზრუნველყოფს დაბალი რისკების მატარებელი საქონლისა და მომსახურების კიდევ უფრო დიდ წარმატებას.

საქართველოს განვითარებისა და კონკურენტუნარიანობის გაზრდის დიდი პოტენციალი აქვს. ეს მიიღწევა კონკურენტუნარიანობის ზრდის შემაფერხებელი ფაქტორების დაძლევისა და განვითარების იმ პერსპექტივების გათვალისწინებით, რაც საქართველოს ამ ეტაპზე აქვს.

საქართველოს ექსპორტის გეოგრაფიაზე, განაკუთრებით კი ექსპორტის ზრდაზე, მწვავედ აისახება მსოფლიო ბაზრებზე ფიქსირებული სავალუტო, მაკროეკონომიკური თუ სხვა ტიპის შოკები. საქართველოს ეკონომიკა ბოლო წლების განმავლობაში საგრძნობლად გაიზარდა. ამ ტემპის მიღწევა შესაძლებელი გახდა ეკონომიკის ლიბერალიზაციისკენ მიმართული რეფორმებით. ამასთან, უნდა აღინიშნოს, რომ არსებული სირთულეები აუარესებს სამეწარმეო გარემოს, ამცირებს ინვესტორთა ნდობას და ნაკლებად ეფექტიანს ხდის სხვა სფეროებში ჩამოყალიბებულ ქმედით მექანიზმებს, თუნდაც იმას, რომ მსოფლიო ბანკის ბიზნესის წარმოების ანგარიშში (Doing Business 2014) საქართველო პირველ ადგილს იკავებს მსოფლიოში ქონების რეგისტრაციის სიმარტივის თვალსაზრისით.

ევროკავშირის ასოცირების ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ ღონისძიებათა სწორი გააზრება და პრაქტიკული რეალიზაცია ხელს შეუწყობს საქართველო-ევროკავშირის სავაჭრო ურთიერთობებს, შემდგომში კი, ევროკავშირში საქართველოს ინტეგრაციას, რაც კიდევ უფრო გააფართოვებს საქართველოს საგარეო ეკონომიკურ ურთიერთობებს.

საქართველო ისწრაფვის იმისკენ, რომ გააფართოვოს კავშირები მსოფლიოს ქვეყნებთან, მათთან ორმხრივი ხელშეკრულებების დადების გზით. ხელშეკრულებები ითალისწინებს მაქსიმალურად ლიბერალური პირობების შენარჩუნებას, ხელისშემშლელი სავაჭრო ბარიერების მოხსნას, რათა მათი უზარმაზარი ბაზარი და სანედლეულო რესურსები ხელმისაწვდომი გახდეს, როგორც ადგილობრივი, ასევე უცხოური კაპიტალისთვის.

ევროინტეგრაციასთან დაკავშირებული პრობლემები არი არის მხოლოდ საქართველოსთვის აქტუალური. ის ენათესავება აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებში არსებულ ვითარებას, რაც, ვფიქრობთ, მომავალში შეიძლება ფართომასშტაბიანი საერთაშორისო კვლევის კომპონენტადაც იქცეს.

ლიტერატურა

1. შენგელია თ. საერთაშორისო ბიზნესი (ლექციების კურსი). თსუ, თბ., 2011 გამ. „უნივერსალი“, თბ., 2011. 382 გვ.
2. გოცაძე, ე., მედულაშვილი, თ., „NATO და ევროკავშირი – საქართველოს საგარეო პოლიტიკის პრიორიტეტები“ – 2015 წ. საინფორმაციო ცენტრი ნატოსა და ევროკავშირის შესახებ.
3. „ევროპის საგარეო და უსაფრთხოების პოლიტიკა“, გვ. 67, ვებგვერდი.
4. ძებისაური ლ., „საქართველოს საგარეო-სავაჭრო ურთიერთობების სტატისტიკური შესწავლა“.
5. ბიძინაშვილი თ., „საქართველოს საექსპორტო პოტენციალის ამალღების გზები მსოფლიო მეურნეობრივი კავშირების გლობალიზაციის პირობებში“.
6. McCormick, J. (2017). Understanding the European Union: A Concise Introduction. 7th edition. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

7. infocenter.gov.ge, <http://infocenter.gov.ge/euinfo-expansion-eu/#1>
8. www.geostat.ge სტატისტიკის ეროვნული სამსახური
9. <http://www.ombudsman.ge/ge/projects/ganxorciebuli-proeqtebi/evrokavshiris-mier-dafinansebuli-proeqti.page> საქართველოს სახალხო დამცველი, ევროკავშირის მიერ დაფინანსებული პროექტები.
10. https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/countries/detailed-country-information/croatia_en European Neighbourhood Policy and Enlargement Negotiations, EC, Membership Status of Croatia. Last updated in 2016.

EUROPEAN INTEGRATION ECONOMIC PROCESSES AND THE PROSPECTS FOR INCREASING EXPORT POTENTIAL OF GEORGIA

Melikidze Mariam

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, Phd student

Summary

The European Union and Georgia enjoy an excellent relationship. Relations are based on the EU Georgia Association Agreement including a Deep and Comprehensive Free Trade Area (DCFTA), which entered into force in July 2016 and strives for political association and economic integration.

At the present stage when the development of the world economy is characterized by quick rates of globalization the International-economical relations experience the continuous changes. In conditions of market economy of special importance acquires the perfection of economical contacts against the background of international integration processes which, mainly is achieved as a result of efficiency of international trade. For development of these processes a powerful level of improvement of economy is the assessment of efficiency of the theories of international trade and foreign economy operations, deep and fundamental analysis of export production potential on the basis of marketing research and possibility.

Obtaining the promise of a European perspective remains Georgia's main goal in the short and medium Term. The EU is an important partner for Georgia not only for trade-economic but also from political point of view. Therefore, it is important to know how useful this cooperation is for Georgia in the development of European civilization.

Keywords: *Association Agreement, Internationalization, Ways to Increase Export Potential, Achievements.*